Adalet Yönetimden Öndedir

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI
G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi.

1.Öndeyi

"Adalet Yönetimden Öndedir", konulu bu çalışmanın amacı; adalet ve yönetim ilişkisine Türkiye Kamuoyunun dikkatini çekmektir. Alan yazın verilerine ek olarak yazarın postpozitivist görüşlerine ve gözlemlerine dayalı oluşturulan çalışmada konu; (1)Öndeyi, (2)Adillik ve Adalet, (3)Adaleti Görünür Kılan Özellikler, (4)Adalete Filozofik Bakışlar, (5)Gezegende ve Ulusal Ölçekte Adaletsizlik, (6)Sonuçlar, (7)Öneriler, (8)Vargı ve Yargı alt başlıklarında kaleme alınmıştır.

2.Adillik ve Adalet

Adil, adaletle iş gören, adaletten, doğruluktan ayrılmayan ve hakkı yerine getirendir. Adalet ise hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, herkese kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme ve doğrulukla davranmaktır.

Adil ve adalet yönetimin olduğu her birimde var olması gereken başat özelliklerdir.

Çünkü; adalet, hak-hukuk, doğru anlamında olup, yasaların doğruluk ile hakka uygun olmasıdır. Adalet, doğru, dürüst ve dengeli olmaktır. Adalet, adillik ve hak gözetmektir (Mumcu, 2001; 146 ve Çeçen,2003:7).

Adalet, nesnel olma ve dürüst davranmadır.

3.Adaleti Görünür Kılan Özellikler

Adaletin görünür kılınabilmesinin somut yolu; hukuk sisteminin işlerlik anlayışıdır.

Adaletin görünürlüğü için salt hukuk sisteminin işlerliği yeterli değildir!

Hukuku sisteminin ahlak felsefesiyle ve mesleki etik iklimiyle desteklenmesi gerekir.

Adaleti görünür kılmada aşağıda sırlanan özelliklerin dikkatle analiz edildiğinde başat niteliğinde olduğu görülebilecektir:

- Adalet,haksızlıktan kaçınmaktır.
- Adil davranmaktır.
- Kurallar kapsamında hoşgörü göstermektir.
- Gerçeği olduğu gibi paylaşmaktır.
- Yönetilenler arasında ayırımcılık yapmamaktır.
- İnsanların yaşam tarzlarına duyarlı olmaktır.

Adaletli yönetim, bu özellikleri dikkate alarak yönetenlerin kişinin adil formasyonlu ilkelere dayalı olarak yönetim politikaları izlemeleridir.

Adalet anlayışı, sosyal eşitlikte uygulama alanı bulur. İnsan Haklarına uygun davranılmış olur.

4.Adalete Filozofik Bakışlar

Yukarı satırlarda adaleti görünür kılmada salt hukukun yetmediği, hukuk sisteminin ahlak ve etik iklimle desteğine gereksinim duyulduğu belirtilmişti. Bu bağlamıyla adalete felsefeden destek beklendiğinde Felsefe'nin doğup büyümesini sağlayan Filozoflardan; Sokrates; Aristoteles ve Platon'a yönelmek gerekiyor:

Sokrates adaleti, "herkesin kendi üzerine düşeni yapması ve aynı zamanda kendi payına da sahip olması" olarak tanımlar. Bu tanıma göre; adaletin gerçekleşmesi , herkesin hak ettiklerini elde ederken; sorumluluklarını da yerine getirmesidir.

Aristoteles'e göre; "adalet erdemler tümeli olarak yasalara uymak ve eşit davranmaktır." Aristoteles, adaleti (1)Tümel yani yasalar (2)Tekil yani eşitlik olarak kriterleştirir (Aristoteles,2005).

Bu bağlamıyla yasalara aykırılık ve eşitsizlik adalet-siz-liktir.
Yasalar önünde farklı kriterli davranmak da adalet-siz-liktir.

Platon adaleti, adilliğin (1Devlete ve (2)Bireylere yansıması olarak görürken; adaletin devletteki yansımasını, adaletin bireysel yansımasından daha önemli değerlendirir. Platon'da adalet için ütopik bir devlet gerekirken; Aristoteles'in adalet anlayışı için reel bir devlet gerekiyor.

Yasalara uymak ve eşitlik ilkesine dayalı adalet sistemiyle, insan haklarına dayanan bir hukukun oluşmasına da katkı sağlanmış olur. İnsan haklarının, adalet ilkeleri temelinde insan onurunu temel alarak uygulanması gerekiyor. Çünkü; evrensel ve ulusal adaletin gerçekleşmesi için belli bir grup ve oligarşik güce dayalı kültür veya çevre yerine; adaletin tüm insanlığı kapsayacak şekilde işletilmesi gerekiyor.

5.Gezegende ve Ulusal Ölçekte Adaletsizlik

Yeni özneli liberal geleneklerle gezegeni adaletle kuşatacak politikaların uygulanamadığı yaşanan savaşlar, açlık ve barıştan uzaklık gösteriyor (Karaağaçlı, 20024).

Gazze'de Filistin halkına dönük İsrail tarafından yapılan soykırım amaçlı oransız güçlü saldırıların yapılan ateşkese rağmen devam etmesi, Ukrayna-Rusya savaşının sürmesi ve Afrika'nın açlığa, yoksulluğa mahkum edilmesi ve bitmeyen mülteci krizleri başta çocuklar olmak üzere insanlık adına adaletsiz sonuçlara neden olmaktadır.

Gezegende olan adaletsizliklere BM ve gelişmiş batılı devletlerin gözlerini kapamaları adalet ve insan haklarının sorgulanmasına neden olmaktadır.

Ulusal ölçekte yaşanan yüksek enflasyon vatandaş bireylerin alım güçlerini zayıflatırken; işsizlik sosyal yapıda işgücü kayıplarına neden olmaktadır. Paralı eğitim eşitlik, paralı sağlık hizmetleri ise sosyal adalet olgusunu zedelemektedir.

6.Sonuçlar

"Adalet Yönetimden Öndedir", konulu bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar şunlardır:

1. Adaletli olmada somut ölçüt; geometrik bir yöntemle hakkın ve onurun bireysel çabaya göre dağıtılmasıdır.
2. Adalet, insan haklarının temellendirilmesinde ve aydınlatılmasında kritik bir önemdedir.
3. Adalet, insan haklarına dayanan bir hukuk sistemi için de zorunludur.

7.Öneriler

"Adalet Yönetimden Öndedir", konulu bu çalışmada uygulmalarda dikkate alınmasında yarar görülen öneriler aşağıda sıralanmaktadır:

1. Adalet , evrensel ve ulusal düzeyde işletilmesine her bireyin gereksinimi olduğu gerçeği merkezi iktidar tarafından gözardı edilmemelidir.
2. Tümel (yasal) ve tekil (eşitlikçi) adalet için insan haklarını zedeleyen uygulamalardan kaçınılmalıdır.

3. Hukuk sistemleri insan haklarına aykırılık taşıyan her sistemin tartışmalı olduğu göz ardı edilmeden; adalet, ahlak ve etik değişkenleri insan hakları ve onuru temelinde uygulanmalıdır.

8.Vargı ve Yargı

"Adalet yönetimden öndedir" ilkesel görüşünün pratik yaşam alanlarına yansıtılması önce pozitif hukuk, ahlak ve etik ikliminin tümel olarak uygulanmasıyla olanaklıdır.

Cumhuriyetçi demokrasinin kurucu felsefesine ve Atatürk İlkelerine uygun kamusal derinlikli, sosyal, laik hukuk sistemiyle birey ve toplum kimyasını zedeleyen; adalet-siz-liğin önlenebileceği unutulmamalıdır (Karaağaçlı, 2023).

Kaynaklar

Aristoteles (2005). **Nikomakhos'a Etik,** Çev; Saffet Babür, Kebikeç Yayınları, Ankara.

Çeçen, A. (2003). **Adalet Kavramı.** Turhan Kitabevi, Ankara.

Karaağaçlı, (2024). **Liberalizmle Zedelenen Sosyal Adalet ve Eşitlik.** http://www.mektepligazete.com.Köşe Yazıları. Mustafa Karaağaçlı. 02.12.2024.

Karaağaçlı, M. (2023). Her Durum ve Zaman Değişkeninde Kamu Minimal ve İsteksiz Olamaz! **Mektepli Gazete.** http://www.mektepligazete.com. 28 Ağustos 2023.

Mumcu, A. (2001). "Günümüzde Türk Hukuk Uygulamasında Adalet Kavramının Yeri", **Adalet Kavramı**. Ed. Adnan Güriz, TFK Yayınları, Ankara, 2001, s.146 – 147.

T.C. Anayasası (1982) **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.** Ankara: TBMM. 2709 Sayılı Kanun, 7.11.1982.

İletişim ve Erişim

Dr. Öğr. Üyesi, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi.
e-posta : mkara@gazi.edu.tr
ORCID : https://orcid.org/0000-0003-3488-1021
Web (1): w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web (2): https://avesis.gazi.edu.tr/mkara

Spor: :www.yurtspor.com. yazarlar
Eğitim-Sosyoloji Güncel : www.mektepligazete.köşe yazıları
Bilim-Araştırma: www.mektepligazete.bülten
Facebook (1): Kirizma
Facebook (2): Mustafa Karaağaçlı
Twitter : M_Karaagacli_
İnstagram : mustafakaraagacli1
Blog :mustafakaragacli.blogspot.com